

3.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De risico's waarmee gemeenten worden geconfronteerd, zijn de laatste jaren fors toegenomen. Denk aan risico's op het terrein van aansprakelijkheid, financiën, imago en informatie. De complexiteit van projecten waarbij gemeenten zijn betrokken, nieuwe wet- en regelgeving en de decentralisaties werken die risico's onder meer in de hand. Bij publieke besluitvorming spelen veel aspecten een rol, zoals het beheersen van deze risico's.

In deze paragraaf worden de belangrijkste zaken hiervan weergegeven. Achtereenvolgens wordt ingegaan op:

- Weerstandsvermogen
- Een inventarisatie van de weerstandscapaciteit
- Een inventarisatie van de risico's
- Relatie risico's en weerstandscapaciteit
- Een inzicht in de reserves en voorzieningen

Daarnaast spelen wij middels de inzet van risicomanagement steeds meer in op de verschuiving van de aandacht voor het beschermen van bezittingen naar het bijdragen aan het bereiken van onze doelstellingen. De nadruk wordt dan ook steeds meer gelegd op het leggen van de verbinding met onze doelstellingen. Ook verschuift de aandacht van systemen en processen naar de menselijke factor, cultuur en omgeving. In samenspel met raad en college gaan wij in 2020 risicomanagement op een moderne manier benaderen met aandacht voor strategische risico's en soft controls. De door het BBV verplicht gestelde kaders blijven hierbij uiteraard van toepassing.

Weerstandscapaciteit

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

- De weerstandscapaciteit; dit zijn middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet-begrote kosten te dekken;
- Alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die materieel van invloed kunnen zijn op de meerjarige financiële positie.

De omvang van het weerstandsvermogen geeft aan hoe robuust de begroting is. Dit is van belang wanneer zich een financiële tegenvaller voordoet. Door alert te zijn op het weerstandsvermogen, kunnen we voorkomen dat elke financiële tegenvaller dwingt tot bezuinigingen.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente de beschikking heeft, of kan beschikken, om niet-begrote kosten te dekken. De totale weerstandscapaciteit van de gemeente bestaat uit twee delen. Het eerste deel betreft de weerstandscapaciteit van het vermogen, ook wel incidentele weerstandscapaciteit genoemd. Deze weerstandscapaciteit kan slechts eenmalig worden ingezet om tegenvallers op te vangen.

Het tweede deel is de weerstandscapaciteit van de exploitatie, ook wel de structurele weerstandscapaciteit genoemd. Dit vanwege het feit dat deze capaciteit permanent kan worden ingezet om tegenvallers op te vangen. Belangrijkste componenten hiervan voor Leudal zijn de post (structureel) onvoorzien en de ruimte tot 100% kostendekkendheid van leges en heffingen. Voor wat betreft beide delen wordt als voorwaarde gesteld dat de inzet moet plaatsvinden zonder dat

het bestaande beleid in gevaar komt. Vooral om die laatste reden is de algemene reserve in de weerstandscapaciteit van het vermogen de belangrijkste component.

Voor de gemeente Leudal bestaat de weerstandscapaciteit uit:

- De algemene reserve;
- Het saldo jaarrekening (bij begroting post onvoorzien en begrotingsruimte);
- De stille reserves;
- De onbenutte belastingcapaciteit.

Samenvattend bedraagt de weerstandscapaciteit van de gemeente Leudal (€ 175 per inwoner, aantal inwoners 35.725).

<i>(bedrag x 1.000)</i>			
	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020
Algemene reserve	5.149	6.624	5.844
Onvoorzien/saldo rekening	1.380	63	84
Begrotingsruimte		-291	909
Stille reserves	p.m.	p.m.	p.m.
Onbenutte belastingcapaciteit	3.265	3.201	2.995
Totaal	9.794	9.597	9.832

Risico's

Voor de begroting 2020 is de risicobeheermatrix opgesteld. De risicobeheermatrix is opgenomen in de bijlage. De risico's die in de risicomatrix worden onderkend zijn onder te verdelen in structurele risico's en incidentele risico's.

Onderlinge relatie

Het weerstandsvermogen is de mate waarin een gemeente in staat is om middelen vrij te maken om substantiële incidentele financiële tegenvallers op te vangen. Een precies sluitende begroting zonder weerstandsvermogen betekent dat iedere tegenvaller een probleem gaat opleveren. Een buffer is daarom wenselijk. Door het vaststellen van de notitie "weerstandsvermogen nader bezien" bij de begroting 2016 is een beleidskader vastgesteld dat handvaten geeft op de vraag hoe groot moet die buffer (weerstandsvermogen) dan moet zijn en de spelregels die daarbij horen.

De volgende beleidsuitgangspunten zijn vastgesteld:

- De weerstandscapaciteit toetsen aan de risico's zoals deze vanuit het risicomanagement worden geïnventariseerd in de risicobeheermatrix.
- De berekening van de buffer alleen te baseren op de direct beschikbare, incidentele weerstandscapaciteit (algemene reserve).
- Voor de normering van de ratio van het weerstandsvermogen de landelijk gehanteerde normeringstabel volgen.
- Spelregels formuleren die antwoord geven op de vraag wat te doen als de ratio niet past binnen de normering.

De meerjarige analyse van de risico's in relatie tot de algemene reserve geeft aan dat de ratio van het weerstandsvermogen voldoende is (varieert tussen de 2,69 en 1,69. De afspraak is dat afroming de komende jaren niet aan de orde is.

<i>(bedrag x 1.000)</i>				
	2020	2021	2022	2023
Algemene reserve stand 31-12-	5.844	5.825	5.704	5.704
Structurele risico's	1.546	1.546	2.746	2.746
Incidentele risico's	625	625	625	625
Ideale bandbreedte	>=1,2 en <=1,6	>=1,2 en <=1,6	>=1,2 en <=1,6	>=1,2 en <=1,6
Weerstandsvermogen o.b.v. alg. reserve	2,69	2,68	1,69	1,69
Minimaal benodigde weerstandscapaciteit	2.171	2.171	3.371	3.371

Inzicht in de reserves en voorzieningen

Bij de actualisatie van de nota reserves en voorzieningen in maart 2019 heeft een herschikking van de reserves en voorzieningen plaatsgevonden. Voor het meerjarige verloop van de reserves en voorzieningen wordt verwezen naar de bijlage bij de begroting.

Financiële kengetallen

Vanaf de begroting 2016 is het verplicht om in deze paragraaf vijf financiële kengetallen op te nemen. Naast de kengetallen wordt een beoordeling van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot de financiële positie opgenomen. De kengetallen en beoordeling zijn enerzijds bedoeld om de financiële positie inzichtelijker te maken. Anderzijds zijn de kengetallen bedoeld om gemeenten met elkaar vergelijkbaar te maken.

Bij ultimo jaar	Realisatie 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote	46%	43%	42%	39%	40%	32%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	41%	41%	40%	37%	38%	31%
Solvabiliteitsratio	46%	42%	47%	49%	52%	53%
Structurele exploitatieruimte	2%	0%	-1%	0%	0%	0%
Grondexploitatie	6%	5%	-8%	-4%	-1%	-1%
Belastingcapaciteit	95%	94%	94%	94%	94%	94%

Onderstaande schema's geven snel inzicht wat de waarde is van deze financiële kengetallen.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Dit kengetal geeft aan hoeveel schuld een gemeente kan dragen. Vanaf 100% blijft te weinig leencapaciteit over om financiële tegenvallers op te vangen. Bij 130% of hoger is sprake van een zeer hoge schuld. Dit kengetal is gevoelig voor schommelingen in inkomsten.

Solvabiliteitsratio

Het solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is haar financiële lange termijn verplichtingen te voldoen. Onder dit kengetal wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Normaal bevindt het solvabiliteitsratio van een gemeente zich tussen de 80% en 30%. Bij een solvabiliteitsratio tussen de 30% en de 20% moet de gemeente oppassen en bij minder dan 20% is het bezit met zeer veel schuld belast.

Grondexploitatie

De afgelopen jaren is gebleken dat grondexploitatie een forse impact kan hebben op de financiële positie van de gemeente. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Terugverdienen betekent het aflossen van de schuld en het goedmaken van de rentelasten. Het kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten. Het is dus belangrijk om te kunnen bepalen of er een reële verwachting is of de grondexploitatie kan bijdragen in de verlaging van de schuld.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal 3 jaar voordoen. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn.

De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Belastingcapaciteit

De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo presenteert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met een gemiddelde WOZ-waarde.